

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (голям състав)

24 ноември 2020 година*

„Преюдициално запитване — Съдебно сътрудничество по гражданскоправни въпроси — Регламент (ЕС) № 1215/2012 — Съдебна компетентност — Член 7, точки 1 и 2 — Специална компетентност по дела относно непозволено увреждане, деликт или квазиделикт — Иск за преустановяване на търговски практики, които се смятат за противоречащи на конкурентното право — Твърдение за злоупотреба с господстващо положение, изразяваща се в търговски практики, обхванати от договорни разпоредби — Онлайн платформа за хотелски резервации booking.com“

По дело C-59/19

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Bundesgerichtshof (Федерален върховен съд, Германия) с акт от 11 декември 2018 г., постъпил в Съда на 29 януари 2019 г., в рамките на производство по дело

Wikingerhof GmbH & Co. KG

срещу

Booking.com BV,

СЪДЪТ (голям състав),

състоящ се от: К. Lenaerts, председател, R. Silva de Lapuerta, заместник-председател, J.-C. Bonichot, Ал. Арабаджиев и А. Prechal, председатели на състави, Т. von Danwitz, С. Toader, М. Safjan (докладчик), D. Šváby, S. Rodin, К. Jürimäe, С. Lycourgos и Р. G. Xuereb, съдии,

генерален адвокат: Н. Saugmandsgaard Øe,

секретар: D. Dittert, началник на отдел,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 27 януари 2020 г.,

като има предвид становищата, представени:

- за Wikingerhof GmbH & Co. KG, от V. Soyez и С. Aufdermauer, Rechtsanwälte,
- за Booking.com BV, от Т. Winter, N. Hermann, L. Alexy и С. Bauch, Rechtsanwälte,
- за чешкото правителство, от М. Smolek, J. Vlácil и А. Kasalická, в качеството на представители,

* Език на производството: немски.

– за Европейската комисия, от М. Heller и G. Meessen, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 10 септември 2020 г.,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 7, точка 2 от Регламент (ЕС) № 1215/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2012 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (ОВ L 351, 2012 г., стр. 1).
- 2 Запитването е отправено в рамките на спор между Wikingerhof GmbH & Co. KG, дружество по германското право, което стопанисва хотел в провинция Шлезвиг-Холщайн (Германия), и Booking.com BV, дружество по нидерландското право със седалище в Нидерландия, което управлява платформа за хотелски резервации, във връзка с някои практики на последното дружество, за които Wikingerhof твърди, че представляват злоупотреба с господстващо положение.

Правна уредба

- 3 Съображения 15, 16 и 34 от Регламент № 1215/2012 гласят следното:
 - „(15) Правилата за компетентността следва да са във висока степен предвидими и основани на принципа, че компетентността по правило се основава на местоживеенето на ответника. Винаги следва да е налице компетентност на това основание, освен в няколко ясно определени случаи, когато предметът на спора или автономията на страните обосновава различен свързващ фактор. Местоживеенето на правния субект трябва да се определя автономно, така че общите правила да се направят по-прозрачни и да се избегнат спорове за компетентност.
 - (16) Наред с местоживеенето на ответника следва да съществуват алтернативни основания за компетентност, които са основани на тясна връзка между съда и процесуалното действие или с оглед да се улесни доброто правораздаване. С наличието на тясна връзка следва да се гарантира правна сигурност и да се избягва възможността срещу ответника да бъде подаден иск в съд на държава членка, която той не би могъл разумно да предвиди. Това е важно, особено при спорове относно извъндоговорни задължения, произтичащи от нарушения на правото на личен живот и на правата, свързани с личността, включително клеветата.
- [...]
- (34) Следва да се гарантира приемственост между [К]онвенция[та от 27 септември 1968 година относно компетентността и изпълнението на съдебните решения по граждански и търговски дела (ОВ L 299, 1972 г., стр. 32; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 10, стр. 3)], изменена с конвенциите по присъединяването на новите държави членки към тази конвенция, Регламент (ЕО) № 44/2001 [на Съвета от 22 декември 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (ОВ L 12, 2001 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 3, стр. 74)] и настоящия регламент и за

тази цел следва да се установят преходни разпоредби. Същата нужда от приемственост се прилага и по отношение на тълкуването от Съда на Европейския съюз на [тази] конвенция и на регламентите, които я заменят“.

- 4 Глава II от Регламент № 1215/2012, озаглавена „Компетентност“, съдържа по-специално раздел 1, озаглавен „Общи разпоредби“, и раздел 2, озаглавен „Специална компетентност“. Член 4, параграф 1 от посочения регламент, включен в раздел 1, гласи:

„При условията на настоящия регламент, искиве срещу лица, които имат местоживеене в държава членка, независимо от тяхното гражданство, се предявяват пред съдилищата на тази държава членка“.

- 5 Глава II, раздел 2 от Регламент № 1215/2012 включва член 7, който гласи следното:

„Срещу лице, които има местоживеене в държава членка, могат да бъдат предявявани искиве в друга държава членка:

[...]

- 1) а) по дела, свързани с договор — в съдилищата по мястото на изпълнение на въпросното задължение;

[...]

- 2) по дела относно непозволено увреждане, деликт или квазиделикт — в съдилищата на мястото, където е настъпило или може да настъпи вредоносното събитие;

[...]“.

- 6 Член 25, параграф 1 от Регламент № 1215/2012, който е включен в глава II, раздел 7 и е озаглавен „Пророгация на компетентност“, гласи:

„Ако страните, независимо от местоживеенето им, са се договорили, че съд или съдилищата на държава членка са компетентни за разрешаване на всякакви спорове, които са възникнали или които могат да възникнат във връзка с определено правоотношение, този съд или тези съдилища имат компетентност, освен ако споразумението е недействително по отношение на материалноправната си действителност съгласно правото на тази държава членка. [...]“.

Спорът в главното производство и преюдициалният въпрос

- 7 През март 2009 г. Wikingerhof сключва с Booking.com типов договор, предоставен от последното, в който по-специално е предвидено следното:

„Общи условия

Хотелиерът декларира, че е получил копие от редакция 0208 на общите условия [...] на Booking.com. Те са публикувани на уебсайта на Booking.com [...]. Хотелиерът потвърждава, че е прочел и разбрал условията и е съгласен с тях. Условията са неразделна част от настоящия договор [...]“.

- 8 Впоследствие Booking.com изменя многократно общите си условия, достъпни на мрежата екстранет на това дружество — система, благодарение на която информацията за хотела може да бъде актуализирана, като освен това могат да се правят справки за резервациите.

- 9 Wikingerhof оспорва писмено включването в договора, който го обвързва с Booking.com, на нова редакция на общите условия, за която последното дружество е уведомило договорните си партньори на 25 юни 2015 г. То смята, че не е имало друг избор, освен да сключи посочения договор поради силното положение на Booking.com на пазара на посредническите услуги и на порталите за хотелски резервации, дори някои практики на Booking.com да са несправедливи и следователно противоречащи на конкурентното право.
- 10 Wikingerhof предявява иск пред Landgericht Kiel (Областен съд Кил, Германия) с предмет да се забрани на Booking.com: да поставя на посочената от Wikingerhof цена, без съгласието на последното, отбелязването „по-изгодна цена“ или „намалена цена“ на платформата за хотелски резервации, да лишава ищеца от достъпа до данните за контакт, предоставени от договорните му партньори на тази платформа, и накрая, при заявено търсене да обвързва позиционирането на стопанисвания от ищеца хотел от предоставянето на комисиона, надхвърляща 15 %.
- 11 Booking.com възразява, че Landgericht Kiel (Областен съд Кил) няма териториална и международна компетентност, доколкото в сключения с Wikingerhof договор съществува споразумение за предоставяне на компетентност, според което съдилищата в Амстердам (Нидерландия) са териториално компетентни да разглеждат споровете, възникнали от този договор.
- 12 Landgericht Kiel (Областен съд Кил) приема, че не може да разгледа иска на Wikingerhof поради липсата на териториална и международна компетентност. Това решение е потвърдено във въззивното производство с решение на Oberlandesgericht Schleswig (Висш областен съд Шлезвиг, Германия), според което в случая не е налице компетентност нито в полза на съда по мястото на изпълнение на договорното задължение съгласно член 7, точка 1 от Регламент № 1215/2012, нито в полза на съда по мястото на вредоносното събитие във връзка с дела относно неправомерно увреждане, деликт или квазиделикт съгласно член 7, точка 2 от този регламент.
- 13 Срещу това решение Wikingerhof подава ревизионна жалба пред Bundesgerichtshof (Федерален върховен съд, Германия).
- 14 Тази юрисдикция отбелязва, че въпросът за евентуалното отражение на споразумението за предоставяне на компетентност, на което се позовава Booking.com, върху компетентността на германските съдилища, сезирани от Wikingerhof, не се поставя, тъй като това споразумение не е било валидно сключено в съответствие с изискванията, произтичащи от член 25 от Регламент № 1215/2012.
- 15 В случая ревизионната жалба е мотивирана от факта, че въззивният съд е допуснал грешка, като е приел, че искането, с което е сезиран, не попада в неговата компетентност по дела относно неправомерно увреждане, деликт или квазиделикт по смисъла на член 7, точка 2 от Регламент № 1215/2012.
- 16 Според запитващата юрисдикция, която се позовава на решение от 5 юли 2018 г., *flyLAL-Lithuanian Airlines* (C-27/17, EU:C:2018:533), искът попада в обхвата на делата относно неправомерно увреждане, деликт или квазиделикт по смисъла на член 7, точка 2 от Регламент № 1215/2012, когато предметът му е ангажирането на гражданската отговорност или получаването на забранителни разпореждания, основани на факта, че критикуваните действия представляват злоупотреба с господстващо положение. Според запитващата юрисдикция такава злоупотреба с господстващо положение може да произтича от факта, че сключването на договор е поставено в зависимост от приемането на несправедливи условия за търговия.

- 17 Тази юрисдикция е склонна да приеме, че делото в главното производство спада към делата относно непозволено увреждане, деликт или квазиделикт по смисъла на член 7, точка 2 от Регламент № 1215/2012, доколкото Wikingerhof е приело да подпише условията на разглеждания договор, които смята за несправедливи, само поради господстващото положение на Booking.com и следователно не е дало свободно съгласието си за това. В този смисъл според запитващата юрисдикция спорът в главното производство не включва само въпрос за тълкуването на този договор, но също така повдига въпроса дали налагането на някои договорни условия от страна на предприятието, за което се смята, че има господстващо положение, трябва да се приеме за злоупотреба и следователно за противоречащо на правилата на конкурентното право.
- 18 При тези условия Bundesgerichtshof (Федерален върховен съд) решава да спре производството по делото и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„Трябва ли член 7, точка 2 от [Регламент № 1215/2012] да се тълкува в смисъл, че съдът, който има компетентност по дела относно непозволено увреждане, е компетентен и по иск за преустановяване на определени действия, ако се вземе под внимание, че укоримото поведение е предвидено в договорните разпоредби, но ищецът твърди, че тези разпоредби се основават на злоупотреба с господстващо положение от страна на ответника?“.

По преюдициалния въпрос

- 19 С въпроса си запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 7, точка 2 от Регламент № 1215/2012 трябва да се тълкува в смисъл, че се прилага за иск с предмет преустановяване на някои действия, предприети в рамките на договорното правоотношение, обвързващо ищеца и ответника, който иска е основан на твърдение за злоупотреба с господстващо положение, извършена от ответника, в нарушение на конкурентното право.
- 20 В началото следва да се припомни, че в съответствие със съображение 34 Регламент № 1215/2012 отменя и заменя Регламент № 44/2001, който от своя страна заменя Конвенцията от 27 септември 1968 година относно компетентността и изпълнението на съдебните решения по граждански и търговски дела, изменена с последващите конвенции за присъединяване на новите държави членки към тази конвенция. Следователно даденото от Съда тълкуване на разпоредбите от последните правни актове се отнася и за разпоредбите от Регламент № 1215/2012, когато тези разпоредби могат да се квалифицират като „еквивалентни“. Такъв е случаят с член 5, точка 3 от Конвенцията и от Регламент № 44/2001, от една страна, и член 7, точка 2 от Регламент № 1215/2012, от друга страна (вж. в този смисъл решение от 9 юли 2020 г., Verein für Konsumenteninformation, C-343/19, EU:C:2020:534, т. 22).
- 21 Докато член 4, параграф 1 от Регламент № 1215/2012 установява общата компетентност на съдилищата на държавата членка на ответника, член 7, точка 1 и член 7, точка 2 от този регламент предвиждат специална компетентност по дела, свързани с договор, и по дела относно непозволено увреждане, деликт или квазиделикт, която позволява на ищеца да заведе иска си пред съдилищата на други държави членки.
- 22 Така за исковете, попадащи в обхвата на първата категория, член 7, точка 1 от посочения регламент позволява на ищеца да сезира съда по мястото на изпълнение на задължението, което е в основата на иска, докато за исковете, попадащи в обхвата на втората категория, член 7, точка 2 от същия регламент предвижда, че те могат да бъдат предявени пред съда по мястото, където е настъпило или може да настъпи вредоносното събитие.
- 23 Според постоянната практика на Съда понятието „по дела относно непозволено увреждане, деликт или квазиделикт“ по смисъла на член 7, точка 2 от Регламент № 1215/2012 обхваща всички икове, с които се цели подвеждането на ответника под отговорност и които не се

- отнасят към делата, свързани с договор, по смисъла на член 7, точка 1, буква а) от този регламент (вж. в този смисъл решения от 27 септември 1988 г., Kalfelis, 189/87, EU:C:1988:459, т. 18 и от 12 септември 2018 г., Löber, C-304/17, EU:C:2018:701, т. 19), и по-специално не са основани на правно задължение, съгласието за което е дадено свободно от едно лице спрямо друго (решение от 20 януари 2005 г., Engler, C-27/02, EU:C:2005:33, т. 51).
- 24 В случая обявяването на сезирания от Wikingerhof съд за разглеждане на делото в главното производство за компетентен зависи по-специално от разграничението, което следва да се направи между, от една страна, делата относно непозволено увреждане, деликт или квазиделикт по смисъла на член 7, точка 2 от Регламент № 1215/2012, и от друга страна, делата, свързани с договор, по смисъла на член 7, точка 1, буква а) от този регламент. Всъщност от акта за преюдициално запитване става ясно, че ако предявеният от Wikingerhof иск спада към делата, свързани с договор, и следователно може да бъде предявен в съдилищата по мястото, където задължението, което е в основата на този иск, е било или трябва да бъде изпълнено, сезираният съд не би бил компетентен да го разгледа.
- 25 Според постоянната практика на Съда двете правила за специална компетентност, предвидени в посочените разпоредби, трябва да бъдат предмет на самостоятелно тълкуване, въз основа на систематиката и целите на Регламент № 1215/2012, за да се осигури еднаквото му прилагане във всички държави членки (вж. в този смисъл решения от 27 септември 1988 г., Kalfelis, 189/87, EU:C:1988:459, т. 16, от 17 септември 2002 г., Tacconi, C-334/00, EU:C:2002:499, т. 19 и от 18 юли 2013 г., ÖFAB, C-147/12, EU:C:2013:490, т. 27). Това изискване, което важи в частност за разграничаването на съответните приложни полета на тези две правила, означава, че понятията „дела, свързани с договор“, и „дела относно непозволено увреждане, деликт или квазиделикт“ не могат да се схващат като препращане към квалификацията, дадена в приложимия национален закон на правоотношението, разглеждано пред националната юрисдикция (вж. в този смисъл решение от 13 март 2014 г., Brogsitter, C-548/12, EU:C:2014:148, т. 18).
- 26 Що се отнася, на първо място, до систематиката на Регламент № 1215/2012, тя се основава на общото правило за компетентност на съдилищата на държавата членка по местоживеенето на ответника, докато правилата за специална компетентност, предвидени по-специално в член 7, представляват изключения от това общо правило и като такива подлежат на стриктно тълкуване (вж. в този смисъл решение от 27 септември 1988 г., Kalfelis, 189/87, EU:C:1988:459, т. 19) и взаимно се изключват при прилагане на Регламента.
- 27 Същевременно, както по същество отбелязва генералният адвокат в точка 87 от заключението си, посочената систематика се характеризира с възможността, която предоставя на ищеца да се позове на едно от предвидените в посочения регламент правила за специална компетентност.
- 28 Що се отнася, на второ място, до целите на Регламент № 1215/2012, от съображение 16 от този регламент следва, че правилата за специална компетентност, на които ищецът може да се позове, от една страна, на основание на член 7, точка 1 от посочения регламент, и от друга страна, на член 7, точка 2 от него, са въведени, като се отчита наличието на особено тясна връзка, свързваща иска и съда, който може да бъде сезиран да го разгледа, в областите, които тези разпоредби уреждат, или с оглед да се улесни доброто правораздаване (вж. в този смисъл решение от 4 октомври 2018 г., Feniks, C-337/17, EU:C:2018:805, т. 36)
- 29 Ето защо следва да се приеме, че прилагането или на член 7, точка 1 от Регламент № 1215/2012, или на член 7, точка 2 зависи, от една страна, от избора на ищеца да се позове или не на едно от тези правила за специална компетентност, а от друга страна, от разглеждането на специфичните условия, предвидени в тези разпоредби, от сезирания съд.

- 30 В това отношение, когато ищецът се позовава на някое от посочените правила, сезираната юрисдикция трябва да провери дали претенциите на ищеца, независимо от квалификацията им по националното право, са с договорен характер или, напротив, имат характер на непозволено увреждане, деликт или квазиделикт по смисъла на посочения регламент.
- 31 По-специално, както отбелязва генералният адвокат в точка 90 от заключението си, сезираният съд трябва да свърже иск, предявен между договарящи страни по отношение на задължението, договорно или породено от непозволено увреждане, деликт или квазиделикт, което му служи като основание, или с делата, свързани с договор по смисъла на член 7, точка 1 от Регламент № 1215/2012, или с делата относно непозволено увреждане, деликт или квазиделикт по смисъла на член 7, точка 2 от този регламент (вж. в този смисъл решение от 13 март 2014 г., Brogsitter, C-548/12, EU:C:2014:148, т. 26).
- 32 Така искът попада в обхвата на делата, свързани с договор по смисъла на член 7, точка 1, буква а) от Регламент № 1215/2012, ако тълкуването на договора, който обвързва ответника с ищеца, изглежда абсолютно необходимо за установяване на законосъобразния или, напротив, незаконосъобразен характер на поведението, за което първият упреква втория (вж. в този смисъл решение от 13 март 2014 г., Brogsitter, C-548/12, EU:C:2014:148, т. 25). Такъв например е искът, чието основание почива на клаузи от договор или на правила, които се прилагат въз основа на този договор (вж. в този смисъл решения от 10 септември 2015 г., Holterman Ferho Exploitatie и др., C-47/14, EU:C:2015:574, т. 53 и от 15 юни 2017 г., Kareda, C-249/16, EU:C:2017:472, т. 30—33).
- 33 За разлика от това, когато в исковата си молба ищецът се позовава на правилата за отговорността от непозволено увреждане, деликт или квазиделикт, а именно на нарушението на наложено със закон задължение, и когато не изглежда необходимо да се разглежда съдържанието на договора, сключен с ответника, за да се прецени законосъобразно или не е поведението, за което е упрекван ответникът, като това задължение се налага на ответника независимо от този договор, основанието на иска спада към делата относно непозволено увреждане, деликт или квазиделикт по смисъла на член 7, точка 2 от Регламент № 1215/2012.
- 34 В случая Wikingerhof се позовава в исковата си молба на нарушение на германското конкурентно право, което предвижда обща забрана за злоупотреба с господстващо положение, независимо от каквото и да е договор или от друг доброволен ангажимент. По-конкретно то смята, че не е имало друг избор освен да сключи разглеждания договор и да търпи последиците от последващите изменения на общите условия на Booking.com поради силната позиция на последното на съответния пазар, дори някои практики на Booking.com да са несправедливи.
- 35 Така основният правен въпрос в делото по главното производство е дали Booking.com е злоупотребило с господстващо положение по смисъла на посоченото конкурентно право. Както обаче посочва генералният адвокат в точки 122 и 123 от заключението си, за да се определи законосъобразни или не от гледна точка на това право са практиките, за които е упрекнуто Booking.com, не е необходимо тълкуване на договора, обвързващ страните в главното производство, тъй като такова тълкуване се налага най-много за да се установи съществуването на посочените практики.
- 36 Ето защо следва да се приеме, че искът на Wikingerhof, доколкото се основава на законовото задължение за въздържане от каквато и да е злоупотреба с господстващо положение, попада в обхвата на делата относно непозволено увреждане, деликт или квазиделикт по смисъла на член 7, точка 2 от Регламент № 1215/2012, което обаче следва да се провери от запитващата юрисдикция.

- 37 Това тълкуване съответства на целите за близост и за добро правораздаване, преследвани от този регламент, посочени в съображение 16 от него и припомнени в точка 28 от настоящото решение. Всъщност компетентният съд на основание член 7, точка 2 от Регламент № 1215/2012, а именно — при разглежданите в главното производство обстоятелства — съдът, където се намира пазарът, засегнат от твърдяното антиконкурентно поведение, е най-подходящият да се произнесе по основния въпрос за основателността на това твърдение, при това по-специално във връзка със събирането и преценката на релевантните в това отношение доказателства (вж. по аналогия решения от 29 юли 2019 г., *Tibor-Trans*, C-451/18, EU:C:2019:635, т. 34 и от 9 юли 2020 г., *Verein für Konsumenteninformation*, C-343/19, EU:C:2020:534, т. 38).
- 38 С оглед на всички изложени по-горе съображения на поставения въпрос следва да се отговори, че член 7, точка 2 от Регламент № 1215/2012 трябва да се тълкува в смисъл, че се прилага за иск с предмет преустановяване на някои действия, предприети в рамките на договорното правоотношение, обвързващо ищеца и ответника, който иск е основан на твърдение за злоупотреба с господстващо положение, извършена от ответника, в нарушение на конкурентното право.

По съдебните разноски

- 39 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (голям състав) реши:

Член 7, точка 2 от Регламент (ЕС) № 1215/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2012 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела трябва да се тълкува в смисъл, че се прилага за иск с предмет преустановяване на някои действия, предприети в рамките на договорното правоотношение, обвързващо ищеца и ответника, който иск е основан на твърдение за злоупотреба с господстващо положение, извършена от ответника, в нарушение на конкурентното право.

Подписи